

GD-Stab
Saadia Rislund Aitattaleb
010-479 43 97

Justitiedepartementet
Grundlagsenheten
103 33 Stockholm

Betänkandet Ny dataskyddslag (SOU 2017:39)

Statistiska centralbyrån (SCB) har fått rubricerat betänkande på remiss och lämnar följande synpunkter utifrån sin verksamhet som statistikansvarig myndighet. Efter sammanfattningen och rubriken Allmänna synpunkter följer yttrandet betänkandets disposition.

Sammanfattning

SCB, som i huvudsak inte har något att erinra mot förslagen som lämnas i betänkandet, befarar att det finns risk för att regelverket kring persondataskydd blir omfattande och komplext när dataskyddsförordningen ska börja tillämpas. I den utsträckning som det är rättsligt möjligt är t.ex. upplysningsbestämmelser värdefullt både i den generella kompletteringslagen som i eventuella speciallagar.

Vid den fortsatta beredningen skulle SCB också finna det värdefullt att resonemanget kring möjligheter och hinder för myndigheter att använda sig av samtycke och intresseavvägning som rättslig grund (skäl 43 och 47) utvecklas. Även det EU-rättsliga begreppet informationssamhällets tjänster, och om och hur det ska förstås för myndigheter, bör förtydligas.

Allmänna synpunkter

Det regelverk som ska börja tillämpas i maj 2018 kommer att vara omfattande och i många avseenden komplext. Många frågor kring hur regelverket ska förstås och tolkas behöver utvecklas i rättstillämpningen.

Tillämpliga persondataskyddsregler för exempelvis den särskilt reglerade statistikverksamheten – med vilket här avses lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken och som inte varit föremål för utredningens översyn – kommer att finnas såväl i direkt tillämplig EU-rätt eller nationell specialreglering och den generellt tillämpliga dataskyddslagen. Något som i vart fall inledningsvis till dess att begrepp klargjorts och någon form av praxis börjat utformas kan betyda vissa tillämpningssvårigheter.

Att i den nationella kompletterande dataskyddslagen, i den utsträckning det är förenligt med dataskyddsförordningen, införa bestämmelser av upplysande karaktär som t.ex. förslaget till 2 kap. 1 § och 2 kap. 3 § kan bidra till att minska sådana tolknings- och tillämpningssvårigheter och är därför välkommet. Det vore fördelaktigt om det även i speciallagarna sedan tydliggörs vilka bestämmelser i den generella dataskyddslagen som är tillämpliga (jfr 2 § lagen om den officiella statistiken med t.ex. 2 kap. 2 § polisdatalagen (2010:361)).

För SCB, och sannolikt för övriga aktörer som framställer europeisk statistik inom det svenska statistiksystemet, är det också angeläget att undantag från olika rättigheter som ges enligt dataskyddsförordningen tillämpas likartat inom en och samma statistikverksamhet. Att en statistikansvarig myndighet skulle vara skyldig att lämna t.ex. registerutdrag (enligt art. 15) för sådan statistik som omfattas av nationell reglering, men inte för statistik som kan komma att regleras på EU-nivå komplicerar tillämpligheten för de personuppgiftsansvariga. För den registrerade torde det också vara betydelsefullt att samma regler och undantag gäller inom samma verksamhetsområde. Det borde inte anses lämpligt att olika regler (rättigheter) gäller för uppgifter om enskild endast av det skälet att uppgifterna i det ena fallet ska användas för (nationell) officiell statistik och i det andra för europeisk statistik (jfr liknande resonemang ang. officiell statistik och annan statistik i prop. 2000/01:27 s. 66). Detta är frågor som, enligt SCB, är viktiga och som bör bevakas framöver.

8 Rättslig grund för behandling av personuppgifter;

Grunden för behandlingen ska i vissa fall vara fastställd (avsnitt 8.3.1)

Enligt dataskyddsförordningen (artikel 6.1 f och 6.1 andra stycket) är intresseavvägning inte tillämplig som rättslig grund för myndigheter när de fullgör sina uppgifter. Vad som avses med begreppet *fullgöra sina uppgifter* är dock inte definierat. I skäl 47 anges att det "är lagstiftarens sak att genom lagstiftning tillhandahålla den rättsliga

grunden för de offentliga myndigheternas behandling av personuppgifter". Detta för tankarna till vad som i artikel 6.3 anges om att grunden allmänt intresse (eller led i myndighetsutövning) måste vara fastställd i en medlemsstats nationella rätt. Att vad som ingår i en myndighets huvudsakliga verksamhet (dvs. de uppgifter den specifikt har att fullgöra) inte kan grundas på en intresseavvägning framstår också närmast som självklart.

Inom arbetslivet har just intresseavvägning använts som rättslig grund för behandling av personuppgifter när man inte kunnat stödja sig på någon annan grund¹. I ovan nämnda skäl anges också att "[e]tt sådant berättigat intresse kan till exempel finnas när [...] den registrerade [...] arbetar för den personuppgiftsansvarige."

Den personaladministrativa verksamheten hos en myndighet skiljer sig inte från motsvarande verksamhet hos ett privaträttsligt subjekt. De personuppgiftsbehandlingar som kan bli aktuella med stöd av intresseavvägning inom arbetslivet (i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare) är också desamma oavsett om arbetsgivaren är offentlig eller privat.

SCB anser därför att det vore värdefullt att resonemangen om de uppgifter som typiskt sett utgör fullgörande av myndigheters uppgifter och huruvida annan behandling utanför dessa med stöd av intresseavvägning är möjlig för myndigheter och eventuell gränsdragningsproblematik utvecklas närmare i det fortsatta arbetet.

Behandling för att utföra uppgifter av allmänt intresse (avsnitt 8.3.4)

I betänkandet gör Dataskyddsutredningen bedömningen att myndigheters utrymme för att grunda behandling på samtycke från den registrerade kan minska, bl.a. mot bakgrund av vad som anges i skäl 43. Enligt skälet bör samtycke inte utgöra giltig grund för behandling i de fall där det råder betydande ojämlikhet mellan den registrerade och den personuppgiftsansvarige, särskilt om den personuppgiftsansvarige är en offentlig myndighet och det därför är osannolikt att samtycket har lämnats frivilligt när det gäller alla förhållanden som denna särskilda situation omfattar.

Det allmännas verksamhet genom offentliga myndigheter är omfattande och varierande. I vissa verksamheter är inslagen av ojämlikhet mellan

¹ Se exempelvis Datainspektionens informationsbroschyrer *Intresseavvägning enligt personuppgiftslagen* (reviderad 2015) och *Personuppgifter i arbetslivet*, (reviderad 2016) samt Öman & Lindblom, *Personuppgiftslagen* (15 september 2016, Zeteo) kommentaren till 10 §

den enskilde och det allmänna påtagliga, medan det i andra inte behöver finnas sådana skillnader mellan de två parterna.

Forskningsdatautredningen noterar i betänkandet SOU 2017:50 att "ett så tydligt omnämnande av myndigheters begränsade möjlighet att använda samtycke som rättslig grund under vissa omständigheter hittills saknats i svensk gällande rätt, även om beroendeförhållanden redan i dag har betydelse för bedömningen av samtyckets giltighet."²

SCB anser att det vore värdefullt att resonemanget kring möjligheten – eller begränsningen – för myndigheter att använda sig av samtycke som rättslig grund utvecklas ytterligare inom ramen för den kompletterande dataskyddslagen.

9 Barns samtycke som rättslig grund;

När är artikel 8.1 i dataskyddsförordningen tillämplig (avsnitt 9.4.3)

I avsnitt 9.4.3 redogör Dataskyddsutredningen för hur det EU-rättsliga begreppet informationssamhällets tjänster ska tolkas med ledning av bl.a. e-handelsdirektivet.³ I beskrivningen som lämnas finns en tydlig koppling mellan begreppet och näringslivet och kommersiella aktörer – här i förhållande till det allmänna. Begreppet ska som regel innefatta tjänster där någon form av ersättning utgår till tillhandahållaren av tjänsten t.ex. att användaren betalar för nyttjande av tjänsten eller att den finansieras genom inkomster via reklam. Samtidigt sägs att begreppet även innefattar informations- och söktjänster samt det mer diffusa begreppet "appar".⁴ En fråga som infinner sig är om även tjänster som på distans, på elektronisk väg och på individuell begäran av en tjänstemottagare, men utan ersättning och som erbjuds av t.ex. en myndighet omfattas av begreppet? SCB skulle därför gärna se att tolkningen av begreppet – i första hand utifrån ett myndighetsperspektiv – utvecklas och förtydligas i den fortsatta beredningen.

14 Arkiv och statistik;

Överväganden och förslag – statistiska ändamål (avsnitt 14.5)

Uppdraget till Dataskyddsutredningen har inte innefattat att utreda behovet av eller föreslå nödvändiga ändringar i regelverket som styr

² Personuppgiftsbehandling för forskningsändamål

³ SOU 2017:39 s. 144 f.

⁴ SOU 2017:39 s. 145 f. samt hänvisning till prop. 2001/02:150 s. 1 och 19 och Artikel 29-gruppens yttrande 5/2009 om sociala nätverk på Internet.

den officiella statistiken och de statistikansvariga myndigheternas verksamhet. Utredningen konstaterar endast kortfattat att det är uppenbart att vissa ändringar kommer att vara nödvändiga i det statistiska regelverket.⁵

Vad gäller frågor som rör statistiska undersökningar som utgör en integrerad del av forskningsprojekt bör dock all behandling av personuppgifter, enligt Dataskyddsutredningen, bedömas enligt de bestämmelser som gäller vid behandling för forskningsändamål.⁶ Samtliga frågor rörande behandling av personuppgifter för forskningsändamål bör behandlas i ett samlat sammanhang och att Forskningsdatautredningen är bäst lämpad att göra den analys och de överväganden som krävs.⁷

SCB är en statistikansvarig myndighet och ansvarar, utöver vad som framgår av lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken, bl.a. för att utveckla, framställa och sprida officiell statistik och annan statlig statistik. Myndigheten bedriver också uppdragsverksamhet och ska enligt sin instruktion utföra uppdrag åt andra myndigheter inom ramen för sin statistikverksamhet. SCB får även åta sig uppdrag från andra uppdragsgivare än myndigheter.⁸ SCB bedriver dock ingen forskning och har inte heller något sådant uppdrag.

I enlighet med vad som framgår av myndighetens instruktion och den uppdragspolicy som myndigheten beslutat om åtar sig SCB uppdrag av olika slag. Uppdragens karaktär kan variera och likaså deras utformning. Vid uppdrag som utförs för forskningsprojekt kan SCB exempelvis, utifrån myndighetens olika register, ta fram forskningspopulationen medan det i andra fall kan handla om att från forskaren/uppdragsgivaren ta emot populationen och tillse att ytterligare uppgifter tillförs.

SCBs bedömning är därför att SCBs behandling av personuppgifter i samband med uppdrag åt forskare bör betraktas som behandling av personuppgifter för statistiska ändamål. Även om uppgifterna är avsedda att lämnas till forskaren/uppdragsgivaren är syftet med behandlingen statistiska ändamål. Som nämnts ovan bedriver SCB ingen forskning och har heller inte något sådant uppdrag. Behandlingen av uppgifter som utförs av och hos SCB torde därmed omfattas av samma regelverk som myndigheten även i övrigt tillämpar vid framställning av

⁵ Avsnitt 2.2, s. 60

⁶ S. 209

⁷ Avsnitt 2.2, s. 60

⁸ 4 § förordningen (2016:822) med instruktion för SCB

statistik dvs. bestämmelserna i lagen och förordningen om den officiella statistiken.

SCB vill också i detta sammanhang nämna att myndigheten under våren 2017 hemställt hos regeringen om ändringar i regelverket, bl.a. i form av ett förtydligt och utökat rättsligt stöd för SCB att behandla känsliga personuppgifter inom statistikverksamheten och då bl.a. inom ramen för den avgiftsfinansierade uppdragsverksamheten inom vilken uppdrag för forskare utförs.

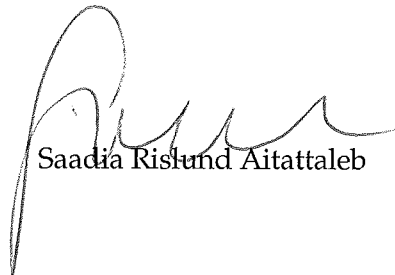
Vad som i övrigt framkommer i avsnittet föranleder ingen erinran eller synpunkt.

Beslut i detta ärende har avgjorts av ställföreträdande generaldirektör Folke Carlsson i närvaro av avdelningschefen Anders Ljungberg samt verksjurist Saadia Rislund Aitattaleb, föredragande.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Folke Carlsson

Saadia Rislund Aitattaleb